

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«22» лютого 2024 року

МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА

**Програма підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів
закладів культури**

Форма навчання	<u>очна/ заочна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>0.6</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	
Форма підсумкового контролю	<u>Тест</u>

Розробник: Садовенко Світлана Миколаївна

Розробник: САДОВЕНКО Світлана Миколаївна, доктор культурології, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри вокального мистецтва

ПОГОДЖЕНО

Директорка Центру неперервної
культурно-мистецької освіти
кандидат педагогічних наук, доцент

Ірина ШЕВЧЕНКО

СХВАЛЕНО

В.о. зав. кафедри вокального
мистецтва, кандидат
мистецтвознавства

Лідія МАКАРЕНКО

Протокол № 7 від «23» січня 2024 р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від «22» лютого 2024 р. № 4

Голова науково-методичною ради Людмила СТЕПАНЕНКО

Затверджено Вченою радою Академії протокол від «04» березня 2024 р. № 8

© Садовенко С.М., 2024

© НАКККіМ, 2024

1. Анотація (опис) навчальної програми (у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

Програма «Музична фольклористика» має ознайомити слухачів з підвищення кваліфікації з теоретичними і практичними проблемами фольклорних течій у музичному мистецтві. Програма допоможе розширити, актуалізувати та удосконалити категоріальний апарат, напрацьований традиційними та сучасними дискурсами задля підвищення належного рівня фахової компетенції в царині української та світової музичної культури, а також вміння кваліфіковано відобразити результати власних висновків та спостережень щодо музичних артефактів.

Міждисциплінарні зв'язки. Програма «Музична фольклористика» ґрунтується на знаннях з циклу музичних дисциплін, зокрема музикознавства, історії музики, теорії музики, а також – фольклористики, історії та теорії народної творчості, етнографії, теорії та історії культури, культурології та мистецтвознавства.

2. Мета програми – надати слухачам з підвищення кваліфікації достатній навчально-методичний матеріал, забезпечити процес його опанування і на цій основі напрацювати необхідні вміння та навички, що є базисом формування та вдосконалення високопрофесійних здібностей фахівця в царині мистецтва; сформувати та актуалізувати цілісне уявлення про традиційний фольклор та види його адаптації у професійному музичному мистецтві академічних та неакадемічних напрямів; вдосконалити навички аналізу музичних творів з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

3. Завдання програми:

– актуалізувати та окреслити значення музичної фольклористики в мистецькому та освітньому просторі сучасної України;

– ознайомитися на конкретних музично-фольклорних прикладах з еволюцією фольклору як основоположного компоненту музичної фольклористики;

– надати характеристику фольклорним течіям ХХ–ХХІ століття;

– продемонструвати регіональні особливості та спільність фольклорної традиції в Україні (на конкретних музично-фольклорних прикладах);

– виявити особливості музичної фольклористики та визначити їх значення щодо застосування у сучасній масовій музичній культурі;

– розглянути аспекти музичної фольклористики в контексті сучасної мистецької та соціокультурної діяльності.

Програма забезпечує набуття таких компетентностей:

- **інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі культури та мистецтва, що передбачає здійснення інновацій у музичному мистецтві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- **загальні:** знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до актуалізації знань і безперервного професійного самовдосконалення; використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

- **фахові:** здатність до оволодіння знаннями в галузі музичного мистецтва та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках; здатність глибоко розуміти закономірності розвитку культури та мистецтва; здатність аналізувати сучасний стан і тенденції розвитку світового та національного мистецтва, музичної фольклористики; здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва; здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності; здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Загальний обсяг дисципліни – 18 годин / 0,6 кредитів ЄКТС, зокрема лекцій – 9, практичні заняття – 9 годин, кінцева форма контролю – тестування.

4. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни.

Знання: категоріальний апарат з програми задля формування належного рівня культурної та музикознавчої компетентності; основні напрями мистецтвознавства, фольклору та музичного мистецтва; знання основних засад музичної фольклористики, фольклоризму.

Уміння: аналізувати теоретичні і практичні проблеми світової та української культури та музичного мистецтва в культурному та регіональному аспектах; характеризувати основні напрями розвитку культури та мистецтва в історичній ретроспективі й перспективі; кваліфіковано відображати власні практичні результати у відповідних теоретично-практичних формах.

5. Результати навчання за програмою:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	Знати методи опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципи формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку обраної проблематики в різних дослідницьких жанрах.	Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота з викладачем, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на практичних заняттях, залік	50%
2	Вміти демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності. Вміти аналізувати музичні твори, зокрема, визначити жанри музичного фольклору, прочитати записи українського фольклору, народних пісень, нефольклорних творів тощо, з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту, музичної стилістики.	Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота з викладачем, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на практичних заняттях, залік	20%
3	Бути здатним до застосування теоретичних знань та практичної виконавської діяльності; демонструвати аргументовані знання щодо фольклористичної міфологічної школи, культурно-історичної школи від романтизму до позитивізму, фольклористичних концепцій; особливостей музичних стилів різних епох, фольклорних напрямів; здійснювати структурний аналіз музичного твору, визначати художні засоби виразності, поетики, теорії запозичень тощо.	Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота з викладачем, науковим керівником, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на практичних заняттях	10%
4	Набути знань щодо застосування широкого спектру міждисциплінарних зв'язків, провадження дослідницької	Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота з	Оцінювання на практичних заняттях	20%

	діяльності у сферу музичної фольклористики та прагматичного аналізу фольклорних творів.	викладачем, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами		
--	---	---	--	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

7. Схема формування оцінки (згідно п.7 «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» від 30 серпня 2022 р.)

- **підсумкове оцінювання:** тестування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ
для підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів
закладів культури за програмою «МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

№	ТЕМА	ЛЕКЦІЇ (год.)	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ (год.)
1.	Українська усна народнопоетична творчість як чинник творення національної ідентифікації українського народу. Фольклор як основоположний компонент музичної фольклористики: генеза, еволюція.	1	1
2.	Народна обрядовість календарного циклу. Образ ідеальної світобудови в українській народній художній культурі: колядки, щедрівки	1	1
3.	Жанри та виконання українського музичного фольклору: від дитячого музичного фольклору до героїчних пісень	1	1
4.	Регіональні особливості та спільність фольклорної традиції в музичному мистецтві.	1	1
5.	Фольклоризм, неофольклоризм. Фольклор і композиторська творчість.	1	1
6.	Аналіз фольклорного твору. Документування народної музики. Методика збирання музичного фольклору: кейс збирача фольклору; умови польової роботи; етика збирача.	1	1
7.	Аматорське мистецтво. Масова музична культура.	1	1
8.	Постфольклор та його музичні вияви.	1	
9.	Наукові та мистецькі дослідження у музикознавстві/музичній фольклористиці	1	1
	Усього за програмою:	9	9
	Разом	18	

Загальний обсяг 18 год., в тому числі:
лекції – 9 год.;
практичні заняття – 9 год.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Записи народних пісень кінця XVI–XVIII ст.
2. Публікації народних пісень кінця XVIII – другої половини XIX ст.
3. Фольклористична праця М. Лисенка.
4. Записування українського фольклору представниками інших слов'янських культур.
5. Музична етнографія першої половини XX ст.
6. Збирацька й видавнича робота 1960–1990-х років.
7. Становлення музично-фольклористичної думки (кінець XVIII – друга половина XIX ст.).
8. Музична фольклористика кінця XIX – першої половини XX ст.
9. Музична фольклористика другої половини XX ст.
10. Українська фольклористика.
11. Розвиток поглядів на фольклор у XVIII ст.
12. Школи російської академічної фольклористики XIX – початку XX ст.
13. Західна та вітчизняна етнологія.
14. Вступні зауваження.
15. Школи та напрями в етнології.
16. Прагматичний аналіз фольклорного твору.
17. Музична стилістика XXI століття.
18. Художні засоби поезики.
19. Структурний аналіз.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ТЕСТИ – 10 питань)

1. Дайте визначення поняттю «усна народнопоетична творчість», наведіть приклади.
2. Визначте вплив народнопоетичної творчості на процес творення національної ідентифікації.
3. Дайте визначення поняттям «фольклор» та «музична фольклористика».
4. Опишіть еволюцію фольклору.
5. Охарактеризуйте народну обрядовість календарного циклу.
6. Яким є образ ідеальної світобудови в українській народній художній культурі?
7. Визначте зміст понять «колядка» та «щедрівка», охарактеризуйте їх.
8. Побудуйте структурно-логічну схему жанрів українського музичного контролю.
9. Охарактеризуйте дитячий музичний фольклор.
10. Назвіть особливості героїчних пісень як різновиду фольклору.
11. Назвіть особливості обряду Водіння Кози.
12. Визначте особливості веснянок, гаївок, гагілок.
13. Купальський обрядовий цикл і характерні для нього пісні.
14. Святий вечір. Щедрий вечір. Чи є різниця в піснях до цих Свят? Якщо так, обґрунтуйте свою відповідь.

15. Охарактеризуйте регіональні особливості фольклорної традиції в музичному мистецтві.
16. Визначте та опишіть спільність фольклорної традиції в регіональному контексті.
17. Охарактеризуйте фольклоризм та неofolklorизм, визначте спільні і відмінні риси.
18. Визначте місце та роль фольклору у композиторській творчості.
19. Опишіть план аналізу фольклорного твору.
20. Охарактеризуйте процес документування народної музики і його етапи.
21. Охарактеризуйте методики збирання музичного фольклору.
22. Якими є основні засади етики збирача музичного фольклору?
23. Що означає поняття: «кейс збирача фольклору»?
24. Проаналізуйте взаємовплив аматорського мистецтва і музичного фольклоризму.
25. Проаналізуйте взаємовплив масової музичної культури та музичної фольклористики.
26. Якими є основні засади провадження дослідницької діяльності у музичній фольклористиці?
27. Охарактеризуйте постфольклор як явище. Наведіть приклади.
28. Назвіть найвпливовіші наукові дослідження у галузі музичної фольклористики.
29. Охарактеризуйте методи наукового дослідження у музичній фольклористиці.
30. Проаналізуйте вплив музичного фольклору на формування сучасних вокальних та композиторських шкіл.

Рекомендована література

1. Піняжко Р. Історія держави української. Львів, 2017. 141 с. <http://history-of-ukraine.com/> Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упор. Л.Г. Орел, К.А. Міщенко. Київ : ІСДО, 1995. 232 с.
2. Садовенко С. М. Дитячий музичний фольклор у просторі взаємодії національних культур // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : [Наук. журнал]. Київ : Міленіум, 2015. № 2. С. 45–51.
3. Садовенко С. М. Образ ідеальної світобудови в українській народній художній культурі: колядки, щедрівки / Культурологічна думка : щорічник наук. праць. Київ : Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2017. № 11. С. 164–170.
4. Садовенко С. М. Українська народна художня культура в контексті наукового знання: культурологічні аспекти концептуалізації. Частина II (продовження) // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: [зб. наук. праць; вип. XXXX]. Київ: Міленіум, 2018. С. 46–59.
5. Садовенко С. М. Фольклоризм як явище художньої культури // Культурологічна думка : щорічник наук. праць. Київ : Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2016. № 10. С. 68–75.
6. Sadovenko S. Axiosphere of Folk Art Culture as a Factor of Ukrainians' Ethno-cultural Identity Saving // European Humanities Studies: State and Society, 17(1(I)). Krakow, 2019. S. 194–208. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2019.1-I.15>
7. Sadovenko S. Folklore as a semantic core of Ukrainian folk art culture // European Humanities Studies: State and Society, 17(1(II)). Krakow, 2019. S. 181–195. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2019.1-II.14>